

Brüssel, 20. oktoober 2023
(OR. en)

14309/23

JAI 1328
FREMP 290
DIGIT 220
SOC 692
HYBRID 72
DISINFO 84

MENETLUSE TULEMUS

Saatja: Nõukogu peasekretariaat

Saaja: Delegatsioonid

Eelmise dok nr: 13399/23 + COR 1 + 13399/23 ADD 1

Teema: Nõukogu järeldused, milles käsitletakse digivõimestamist, et kaitsta ja
jõustada põhiõigusi digiajastul
– Nõukogu järeldused (20. oktoober 2023)

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järeldused, milles käsitletakse digivõimestamist, et kaitsta ja jõustada põhiõigusi digiajastul, mille nõukogu võttis vastu 20. oktoobril 2023 toimunud 3976. istungil.

**NÕUKOGU JÄRELDUSED, MILLES KÄSITLETAKSE
DIGIVÕIMESTAMIST, ET KAITSTA JA JÕUSTADA
PÕHIÕIGUSI DIGIAJASTUL**

Preambul

Euroopa Liidu Nõukogu,

- a) **tuletades meelde** Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikleid 2, 3 ja 6;
- b) **tuletades meelde** Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 4 lõiget 3, artikleid 8, 9 ja 16, artikli 67 lõiget 1, artikleid 151 ja 162 ning artikli 166 lõiget 2;
- c) **tuletades meelde** Euroopa Liidu põhiõiguste hartat (edaspidi „harta“), millega antakse igaühele õigus kasutada täiel määral oma õigusi ja võimalusi, ning eelkõige selle artikleid 8, 11, 14, 15, 21, 23, 24, 25, 26, 36, 47, 51 ja 52;
- d) **tuletades meelde**, et põhiõigused on iga demokraatliku ühiskonna nurgakivi, ja nende kaitsmine, nii internetis kui ka väljaspool seda, on oluline inimväärikuse tagamiseks, mis on digiajastul muutunud veelgi keerulisemaks;
- e) **tuletades meelde** harta rakendamist käsitlevaid aastaaruandeid ja eriti 2021. aasta aruannet, milles keskendutakse põhiõiguste kaitsmisele digiajastul;

- f) **tuletades meelde** digikümnendi poliitikaprogrammi 2030, millega muu hulgas nähakse ette, et Euroopa digiühiskond peaks toetama ja tugevdama demokraatiat, põhiõiguste kaitse, turvalisuse ja avatud digikeskkonna ning kättesaadavate ja inimkesksete digitaalsete avalike teenuste ja halduse kaudu;
- g) **rõhutades**, et Euroopa deklaratsioonis digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnendiks kinnitatakse, et Euroopa digitaalne suveräänsus peaks põhinema põhiõiguste edendamisel ja kaitsmisel, õigusriigil ja demokraatial, kaasamisel, juurdepääsetavusel, võrdsusel, vastupidavusel, turvalisusel ja teenuste kättesaadavusel ning et kõigil peaks olema võimalus omandada kõik põhilised ja kõrgema taseme digioskused;
- h) **meenutades** muu hulgas Tallinna deklaratsiooni e-valitsuse kohta (oktoober 2017),¹ nõukogu järeldusi Euroopa digituleviku kujundamise kohta (juuni 2020),² eesistujariigi järeldusi põhiõiguste harta kohta seoses tehisintellekti ja digitaalsete muutustega (oktoober 2020),³ Berliini deklaratsiooni digiühiskonna ja väärtuspõhise digivalitsuse kohta (detsember 2020),⁴ ja Lissaboni deklaratsiooni eesmärgipärase digidemokraatia kohta (juuni 2021)⁵;
- i) **tervitades** Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti tööd, eelkõige aruannet „Toimigem tulevikus õigesti. Tehisintellekt ja põhiõigused“, iga-aastast ajakohastatud teavet kodanikuühiskonna tegutsemisruumi kohta ELis, uuringuid vaenu õhutamise ja veebisisu modereerimise valdkonnas ning aruannet „Fundamental rights of older persons: ensuring access to public services in digital societies“ („Eakate põhiõigused: juurdepääsu tagamine avalikele teenustele digiühiskonnas“);

¹ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/ministerial-declaration-egovernment-tallinn-declaration>.

² [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0616\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020XG0616(01)).

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11481-2020-INIT/et/pdf>.

⁴ https://ec.europa.eu/isa2/news/eu-member-states-sign-berlin-declaration-digital-society_en.

⁵ <https://www.lisbondeclaration.eu>.

- j) **võttes arvesse** selliste Euroopa ja rahvusvaheliste organisatsioonide, näiteks tehisintellekti komitee tööd, samuti Euroopa Nõukogu kohtute efektiivsust hindava komisjoni (CEPEJ) tööd, kes võttis vastu tegevuskava aastateks 2022–2025, mis käsitleb digiüleminekut parema õiguskeskkonna heaks;
- k) **arvestades**, et digiüleminek muudab viisi, kuidas me suhtleme, üksteisega seotud oleme, töötame, õpime, pääsme juurde teenustele ja elame oma igapäevast elu, sealhulgas seda, kuidas on mõjutatud ja kaitstud meie põhiõigused, ning et üksikisikud saavad kasutada digiülemineku pakutavaid võimalusi üksnes siis, kui nad arendavad välja asjakohased oskused ja neile antakse vajalikud vahendid;
- l) **arvestades**, et digikümnnendi poliitikaprogrammis 2030 kavandatud eesmärgi kohaselt peaksid Euroopa kodanikele ja ettevõtjatele pakutavad olulised avalikud teenused 2030. aastaks olema 100 % ulatuses internetipõhiselt kättesaadavad;
- m) **tunnistades** juurdepääsetavuse edendamise olulisust ning vajadust võidelda COVID-19 kriisi tõttu süvenenud digilõhega⁶ ja suurema tõrjutusriskiga;
- n) **tuletades meelde**, et Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava üks eesmärk on, et 2030. aastaks oleks vähemalt 80 %-l kõigist täiskasvanutest elementaarsed digioskused, mis on digitaliseeritud Euroopas kaasatuse ning tööturul ja ühiskonnas osalemise suurendamise eeltingimus;
- o) **kinnitades veel kord**, et põhiõigused kehtivad võrdselt nii internetis kui ka väljaspool seda ning et kõigil peaks olema võimalus ja tugi elementaarsete digioskuste omandamiseks, et nad teaksid oma õigusi ja saaksid neid kasutada ning et nad saaksid kasutada kõiki avaliku või erasektori teenuseid, mida üha enam pakutakse internetis;

⁶ Digilõhe osutab erinevusele nende vahel, kellel on juurdepääs internetiühendusele või muudele digitehnoloogiatele ja kellel on võimalik kasutada internetipõhiseid teenuseid, ning nende vahel, kellele need teenused ei ole kättesaadavad. [Eurostati määratlus](#)

- p) **märkides** kooskõlas Euroopa oskuste tegevuskavaga, et 2023. aasta on Euroopa oskusteaasta, ning et nii inimeste kui ka ettevõtete elementaarsed digioskused ja töötajate erialased digioskused ning avalike teenuste digitaliseerimine on digikümnendis aktiivse osalemise ja liidu digitaalse suveräänsuse eeltingimus;
- q) **olles pühendunud** inimõigustel põhineva ja inimkeskse digiülemineku läbiviimisele ja juhindudes põhimõttest, et kedagi ei jäeta kõrvale, sealhulgas arendades digitaalseid avalikke teenuseid, mis on kaasavad ning kättesaadavad ka puuetega inimestele, eakatele ning haavatavas olukorras olevatele inimestele, ning edendades rahvusvaheliselt sellist lähenemisviisi ja ühtlustamist ELi standarditega,

Üksikisikute ja võtmetähtsusega sektorite digivõimestamine

Euroopa Liidu Nõukogu

1. **tuletab meelde**, et digiüleminek peab aitama saavutada võrdsuse ning õiglase ja kaasava ühiskonna ELis;
2. **rõhutab**, et igaühel on õigus saada juurdepääs kvaliteetsetele esmatähtsatele ja olulistele avalikele ja erasektori teenustele ning et digiülemineku üks eesmärk on edendada ja hõlbustada nende esmatähtsate ja oluliste teenuste kättesaadavust;

3. **tunnistab**, et 46 %-l Euroopa kodanikest⁷ puuduvad praegu elementaarsed digioskused ning selleks, et kaotada digilõhe, mis võib olla kodanike jaoks potentsiaalne ohuallikas ja tõrjutuse põhjus ning samuti oma õiguste kasutamise takistus, peaks sellistel isikutel olema võimalused ja tugi, et omandada digioskused, mida on vaja korrapäraseks ja turvaliseks juurdepääsuks internetile ning digitoodetele ja -teenustele.

Euroopa Liidu Nõukogu kutsub liikmesriike üles nende pädevuse piires:

4. **edendama** hariduse, koolituse ja elukestva õppe kaudu kõigi piisavat meedia- ja digikirjaoskust tulenevalt õigusest omandada elementaarsed ja kõrgema taseme digioskused;
5. **suurendama jõupingutusi** digilõhe kaotamiseks, vähendades lõhet nende vahel, kellel on juurdepääs usaldusväärsele internetiteenusele ja digivahenditele ning oskus neid hästi kasutada, ja nende vahel, kellel neid ei ole, pöörates erilist tähelepanu linna- ja maapiirkondade vahelisele lõhele ning sotsiaal-majanduslikust seisundist, puudest, vanusest või soost tingitud lõhele, võimaldades juurdepääsu kiirele internetiühendusele ja digitehnoloogiale liidu rahaliste vahendite toetusel;
6. **võtma kõik asjakohased meetmed** selle tagamiseks, et kõik saaksid võrdse juurdepääsu internetipõhistele avalikele teenustele, eelkõige pakkudes nõu ja tuge kogu protsessi vältel, kui navigeeritakse avalikel veebisaitidel, kasutatakse veebivorme ja esitatakse dokumente interneti teel, ning vajaduse korral säilitades mittedigitaalsed alternatiivid, tagamaks et kedagi ei jäeta kõrvale. Seda silmas pidades tagama ka turvalise juurdepääsu nõuetekohase digiidentiteedivahendi kaudu;

⁷ Naiste puhul on see suurem – 49 %, ja meeste puhul väiksem – 43 %.

[https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i\\$DV_317/default/table?lang=en](https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/isoc_sk_dskl_i$DV_317/default/table?lang=en).

7. **suurendama** vajadustele vastavas keeles üldsuse, sealhulgas laste ja noorte **teadlikkust** nende eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitsmise tähtsusest digimaailmas ning andma neile teadmisi selle kohta, kuidas nende andmeid kogutakse, töödeldakse ja kasutatakse ning kuidas kasutada oma õigusi, sealhulgas õigust tutvuda oma isikuandmetega ja õigust olla unustatud ning kuidas konfigureerida privaatsusseadeid ja kasutada krüpteerimist oma isikuandmete kaitsmiseks;
8. **võtma vastu vajalikud meetmed**, et pakkuda erikaitset ja/või digioskusi, mis on kohandatud vastavalt erinevate inimrühmade vajadustele:
- **lapsed ja noored**: lisades haridusprogrammidesse, sealhulgas õpetajate ja noorsootöötajate koolitusprogrammidesse, kvaliteetse digitaalse sisu, hõlbustades juurdepääsu seadmetele, andes neile vajalikud oskused ja teadmised, et turvaliselt digikeskkonnas osaleda, aidates neil muu hulgas tuvastada küberkiusamist, seksuaalsuhte eesmärgil kontakti otsimist ning muid küberahistamise ja internetikuritegevuse vorme, levitades teavet internetikuritegevuse ohvriks langenud lastele ja noortele kättesaadava toetuse kohta, võideldes agressiivsete kaubandustavade vastu, võttes veebisisule juurdepääsuks kasutusele vanusekontrolli süsteemid ning edendades asjakohaseid ekraaniajaga seotud piiranguid (kooskõlas harta artikliga 24 ja võttes arvesse Euroopa Liidu lapse õiguste strateegiat);

- **eakad:** pakkudes tuge ning digiülemineku protsessi kaudu abi ja suuniseid, et aidata neid, kes vajavad tuge, et pääseda juurde esmatahtsatele ja olulistele internetipõhiste teenustele ning kasutada uusi suhtlusviise ja võimalusi, mida internet pakub meelelahutuseks, õppimiseks, oma elu rikastamiseks ja igapäevaelu korraldamiseks, teavitades neid samal ajal võimalikest ohtudest, nagu andmepüügi pettused, identiteedivargus ja desinformatsioon, ning sellest, kuidas neid riske maandada, ning tagades, et nad saavad aru, kuidas kaitsta oma isikuandmeid (kooskõlas harta artikliga 25);
- **naised ja tütarlapsed:** tagades nende võrdse osalemise digivaldkonnas ja juurdepääsu digioskustele, mis on endiselt piiratud, julgustades naisi ja tütarlapsi osalema digiettevõtluses ning STEM-valdkonnas (teadus, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika) ning suurendades jõupingutusi, et võidelda naiste ja tütarlaste vastu suunatud kübervägivalla ja -ahistamise vastu, et vähendada soolist digilõhet ning võimaldada naistel ja tütarlastel digiüleminekuga seotud võimalustest täiel määral kasu saada (kooskõlas harta artikliga 23);
- **puuetega inimesed:** kõrvaldades digikeskkonnas osalemist pärssivad tõkked, eelkõige pakkudes vajalikke tooteid ja teenuseid, et hõlbustada nende kaasamist ja osalemist digiühiskonnas (kooskõlas harta artikliga 26 ja ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni (millega EL on ühinenud) artikliga 9);

- **maapiirkondades elavad inimesed:** hõlbustades kogukondade juurdepääsu internetiühendusele nendes piirkondades, kus lairibaühenduse ja digitaalsete vahendite kättesaadavus on väiksem;
- **sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras ning eriti haavatavas olukorras olevad isikud:** edendades digioskuste omandamist ja võideldes digitaalse tõrjutuse vastu ning hõlbustades juurdepääsu haldusasutustele;
- **töötajad:** pakkudes piisavat ja asjakohast kutsealast koolitust, et anda neile, eelkõige naistele, võimalus töötada uutel digivaldkonna töökohtadel ja kaitsta neid töötuse eest, andes täiend- ja ümberõppe kaudu kõigile võimaluse kohaneda muutustega, mis tulenevad digitaalsete vahendite kasutamisest tööl, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) kasutamisest töö tegemiseks, tagades samal ajal head, õiglased, tervislikud ja ohutud töötingimused ning töötajate õiguste järgimise, sealhulgas õigus mitte olla töövälisel ajal digitaalsete vahendite kaudu kättesaadav;
- **tarbijad:** tagades nende suutlikkuse teha sõltumatuid ja teadlikke valikuid ning piirates haavatavuse ja eelarvamuste ärakasutamise võimalusi, sealhulgas suunatud reklaami ja petuelementidega liideste kaudu;
- **valijad:** tagades, et kodanikud on hästi informeeritud ning omavad meedia- ja digikirjaoskust, mida on vaja otsuste tegemiseks demokraatlikku sfääri mõjutavas keerukas tegelikkuses hea analüüsivõime rakendamiseks, eelkõige tegeledes probleemiga, mida kujutab endast valimistega seotud või muul viisil vabu ja õiglasi valimisi mõjutav infoga manipuleerimine ja desinformatsioon, säilitades samal ajal sõnavabaduse;

- **kodanikuühiskonna organisatsioonid, inimõiguste kaitsjad ja ajakirjanikud:** kaitstes neid digiohtude eest ning võimaldades neil tulemuslikult tõhustada oma põhiõigusi toetavat tegevust ka digivahendeid kasutades, edendades väljendusvabadust, meediavabadust ja meedia mitmekesisust, samuti juurdepääsu usaldusväärsele, läbipaistvale ja mitmekesisele digikeskkonnale, ning suurendades osalemist, solidaarsust ja kaasatust;
9. **pakkuma** suutlikkuse suurendamise meetmeid ja koolitustegevust, et aidata peamistes põhiõiguste kaitsmisega tegelevates sektorites – nimelt õigus- ja õiguskaitse sektoris – osalejatel toetada põhiõiguste järgimist ja kaitsta üksikisikuid ka digitaalmaailmas, pakkudes kasutajatele tõhusaid ja kvaliteetseid avalikke teenuseid õigusvaldkonnas ning tagades, et õigusemõistmine on alati läbipaistev ja juurdepääsetav;
 10. sellega seoses tuleks kooskõlas Euroopa õiguslase koolituse strateegiaga aastateks 2021–2024⁸ pöörata erilist tähelepanu õiguskaitse- ja õigusala töötajatele antavale alg- ja täiendkoolitusele, keskendudes õigusriigi põhimõttel ja põhiõigustel põhineva kultuuri edendamisele, õigusemõistmise digitaliseerimise laiendamisele ja digitaalsete kutseoskuste arendamise toetamisele;
 11. **eraldama** riiklikest või liidu rahastamisprogrammidest piisavalt rahalisi vahendeid meedia- ja digihariduse, -koolituse ja -oskuste arendamise toetamiseks ning sel eesmärgil hõlbustama juurdepääsu rahalistele vahenditele,

⁸ https://commission.europa.eu/document/f782dbde-f970-430a-847d-a77ff3e428a5_et.

Turvalise digikeskkonna loomine, kus põhiõigused on kaitstud

Euroopa Liidu Nõukogu

12. **rõhutab**, et põhiõiguste kaitset saab täielikult tagada üksnes õiglase, ohutu, turvalise ja läbipaistva digikeskkonna kaudu, digikeskkonna riske ja ohte minimeerides;
13. **märgib murelikult**, et laialdaselt on levimas desinformatsioon ja eelkõige internetis leiduv desinformatsioon, põhjustades usalduse vähenemist institutsioonide ja meedia vastu, kahjustades igaühe õigust pääseda juurde kontrollitud teabele ja võimet teha teadlikke otsuseid, seades kahtluse alla demokraatlikud protsessid ja aidates kaasa sotsiaalsele polariseerumisele;
14. **taunib** vaenukõne, vaenukuritegude ja kübervägivalla järsku ja murettekitavat kasvu Euroopas viimastel aastatel⁹ ning peab kahetsusväärseks, et interneti ja sotsiaalmeedia üha suurenev kasutamine on soodustanud vaenukõne levikut internetis, mida hõlbustavad kammitsematus ja anonüümsustunne, mis internetikasutajate üle võimust võivad võtta;
15. **tuletab meelde**, et Euroopa Liit võttis hiljuti vastu digiteenuste määruse,¹⁰ millega kehtestatakse eeskirjad vahendajate kohustuste ja vastutuse kohta, eesmärgiga minimeerida internetis tekitatavat kahju ja võidelda internetiohtude vastu, luues ühtlustatud õigusraamistiku võitluseks ebaseadusliku ja kahjuliku sisu leviku vastu, tugevdades seeläbi põhiõiguste kaitset internetis;

⁹ Vt näiteks ECRI 2019. ja 2020. aasta aruanded (Euroopa Parlamendi kodanike õiguste ja põhiseadusküsimuste poliitikaosakonna tellitud iga-aastane uuring) aadressidel: <https://rm.coe.int/ecri-annual-report2019/16809ca3e1> ja <https://rm.coe.int/annual-report-on-ecri-s-activities-for-2020/1680a1cd59>.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus).

16. **peab kahetsusväärseks**, et kodanikuühiskonna osalejate, inimõiguste kaitsjate ja ajakirjanike, eelkõige naiste suhtes on väidetavalt toimunud suurel hulgal küberründeid ning internetiohte ja küberahistamist¹¹¹²;
17. **tuletab meelde**, et õigus isikuandmete kaitsele ja õigus eraelu puutumatusse on digitaalajastul kõige olulisemad põhiõigused, mis võimaldavad kaitsta muid põhiõigusi, sealhulgas üksikisikute kontrolli selle üle, kuidas nende isikuandmeid kasutatakse ja jagatakse, ning nende õigust suhtluse konfidentsiaalsusele ja nende elektroonilisi seadmeid käsitlevale teabele;
18. **rõhutab**, et kuigi tehisintellektil võib olla märkimisväärne positiivne mõju – näiteks suurendades protsesside tõhusust ning edendades innovatsiooni ja teadusuuringuid erinevates eluvaldkondades –, võib see põhjustada ka märkimisväärsed probleeme põhiõiguste kaitsmisel ja diskrimineerimise vastu võitlemisel, kui puudub piisav läbipaistvus ja kui seda kasutatakse ilma asjakohaste kaitsemeetmete ja kvaliteedikontrollita;
19. **rõhutab** meedia- ja digikirjaoskuse tähtsust võitluses teabega manipuleerimise, sealhulgas desinformatsiooni, väärinfo, manipuleeriva propaganda ja vandenõuteooriate vastu, kaitstes samal ajal väljendus- ja teabevabadust,

Euroopa Liidu Nõukogu kutsub liikmesriike üles nende pädevuse piires:

20. **edendama** kaasava ja pluralistliku avaliku arutelu jaoks soodsat ja õiglast digikeskkonda ning aitama üksikisikutel eristada usaldusväärseid ja ebausaldusväärseid teabeallikaid, tuvastada kallutatust ja propagandat ning arendada kriitilise mõtlemise oskusi, vähendades seeläbi teabega manipuleerimise, sealhulgas desinformatsiooni kahjulikku mõju;

¹¹ https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2022-protecting-civic-space_en.pdf.

¹² <https://www.osce.org/fom/safety-female-journalists-online>.

21. **toetama** desinformatsiooni käsitlevale 2018. aasta tegevusjuhendile tugineva 2022. aasta tugevdatud tegevusjuhendi rakendamist ja järelevalvet, võttes samal ajal ambitsioonikaid kohustusi ja kutsudes üles võtma ambitsioonikaid meetmeid, mille eesmärk on võidelda veebis leviva desinformatsiooni vastu, ning julgustab tööstuses osalejaid järgima iseregulatsiooni standardeid desinformatsiooni vastu võitlemiseks;
22. **jätkama võitlust** internetis leviva vaenukõne vastu, keskendudes muu hulgas vajadusele tõhusalt kriminaliseerida vägivallale ja vaenule õhutamine, igauhe vajadusele mõista vaenukõne mõju üksikisikutele ja ühiskonnale ning tuvastada vaenukõne ja sellest teatada, pakkudes haridust digitaalse kodanikupädevuse ja internetiturvalisuse küsimustes, aidates üksikisikutel saada teadlikumaks asjaolust, et vaenukõne on põhiõiguste rikkumine, millel võivad olla tõsised tagajärjed ja mis võib põhjustada füüsilist vägivalda, ahistavat jälitamist, hirmutamist, objektistamist, ahistamist, seksuaalset ahistamist ja diskrimineerimist, sealhulgas vaenukuritegusid, ning et sellel võib olla heidutav mõju väljendusvabadusele, eelkõige ajakirjanikele, ja osalemisele avalikes demokraatlikes aruteludes;
23. **toetama ja jälgima** internetis leviva vihakõne vastase võitluse ELi tegevusjuhendi rakendamist, mis on osutunud kasulikuks vahendiks ametiasutuste, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja tehnoloogiaplatvormide vahelises koostöös sisu modereerimise valdkonnas, et suurendada selle tõhusust;
24. **toetama** digiteenuste määruse rakendamist, et tagada ELis ebaseadusliku ja kahjuliku veebisisu vastase võitluse aluseks olevate normide ühtne kohaldamine ning suurendada üldsuse teadlikkust mehhanismidest, mis on kättesaadavad ebaseaduslikust ja kahjulikust sisust teatamiseks;

25. **suurendama** kohtu- ja õiguskaitseasutuste suutlikkust uurida internetis esinevaid ebaseaduslikke vaenukuritegusid ja vaenukõnet ning esitada nende eest süüdistusi, sealhulgas jagades parimaid tavasid ning kasutades täielikult ära vahendeid ja koostööplatvorme, edendades samal ajal kõigile kättesaadavat digitaalset õigusemõistmist;
26. **tagama**, et pädevatel riiklikel järelevalveasutustel on piisavad vahendid ja asjakohase digikoolituse läbinud töötajad, et jälgida isikuandmete kaitse üldmäärukses, e-privatsuse direktiivis ning muudes asjakohastes liidu ja siseriiklikes õigusaktides sätestatud andmekaitse- ja eraelu puutumatus normide täitmist, ning korraldama spetsiaalseid teabe- ja teadvustamiskampaaniaid nende asutuste rolli kohta ja selle kohta, kuidas nad saavad aidata üksikisikutel kaitsta oma õigusi kooskõlas harta artiklitega 7 ja 8, et tagada eelkõige era- ja perekonnaelu austamine ning eraelu puutumatus ja andmete individuaalne kontroll;
27. **võtma vajalikud meetmed**, et luua tulevikukindel ja tehnoloogiliselt neutraalne õiguskord, tagades, et tehisintellekti arendatakse ja kasutatakse kaasaval, kestlikul, inimkesksel ja inimõigustel põhineval lähenemisviisil, võttes arvesse vajadust, et kõik oleks teadlikud tehisintellekti pakutavatest võimalustest, aga ka riskidest ja probleemidest, mida see põhjustab põhiõigustele, ning seda, kuidas selle keerukus ja läbipaistmatus võivad raskendada võimalike õigus- või seaduserikkumiste tuvastamist ja tõendamist ning teha kindlaks võimalikud süsteemivead või -häired,

Euroopa Liidu Nõukogu

28. **väljendab heameelt** komisjoni töö ja algatuste üle, mille eesmärk on edendada liidu üksikisikute digioskusi ja tõhustada põhiõiguste kaitset ka digitaalses kontekstis, näiteks:

- põhiõiguste harta rakendamist käsitlevad aastaaruanded, eelkõige 2021. aasta aruanne „Põhiõiguste kaitsmine digiajastul“
- teatis „Digikompass 2030: Euroopa tee digikümnendil“, mille alusel võeti vastu digikümnendi poliitikaprogramm 2030
- Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava
- uus lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (BIK+)
- Euroopa demokraatia tegevuskava
- desinformatsiooni käsitlev 2022. aasta tugevdatud tegevusjuhend
- internetis leviva vihakõne vastase võitluse 2016. aasta tegevusjuhend
- digiõppe tegevuskava
- tehisintellekti käsitlevad seadusandlikud ja muud kui seadusandlikud algatused, näiteks eetikasuunised haridustöötajatele tehisintellekti ja andmete õpetamisel ja õppimisel kasutamise kohta
- Euroopa oskuste tegevuskava
- ELi õiguslase koolituse strateegia
- digioskuste ja -hariduse pakett

- meediapädevuse edendamise ja arendamise suunised
- puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030,

Euroopa Liidu Nõukogu kutsub komisjoni üles:

29. **jälgima** digikümnnendi poliitikaprogrammi 2030 rakendamist, tagamaks, et strateegia sihid ja eesmärgid, mis on seotud digivõimekusega taristute, hariduse ja oskuste vallas ning ettevõtete ja avalike teenuste digiüleminekuga, saavutatakse nõuetekohaselt 2030. aastaks;
30. **võitlema** internetis leviva desinformatsiooni ja ebaseadusliku sisu vastu, jälgides digiteenuste määruse norme ja tagades nende täitmise ning hinnates korrapäraselt desinformatsiooni käsitleva 2022. aasta tugevdatud tegevusjuhendi ja internetis leviva vihakõne vastase võitluse tegevusjuhendi rakendamist, püüdes tagada, et sidusrühmad järgivad nendes sisalduvaid standardeid ja kohustusi, eesmärgiga luua läbipaistvam, turvalisem ja usaldusväärsem internetikeskkond, austades väljendusvabadust;
31. **jätkama** kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate **kaitsmist ja toetamist**, et edendada edukalt toimivat digitaalset kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ning suurendada kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate vastupanuvõimet, et nad tuleksid toime internetiohtude, -sekkumiste ja -häiretega;
32. **jätkama** liikmesriikide kogu jõustamisahela ja asjaomaste sidusrühmade **toetamist ja** nendega **suhtlemist** vaenukõne ja vaenukuritegude vastu võitlemise ELi kõrgetasemelise töörühma töö raames ning suuniste, heade tavade vahetamise ja rahastamise kaudu;

33. **jälgima** liikmesriikidega koostööd tehes digipõhimõtteid ja -õigusi, mis on sätestatud Euroopa deklaratsioonis digiõiguste ja -põhimõtete kohta digikümnnendiks, et saavutada digikümnnendi poliitikaprogrammi 2030 üldeesmärgid, ning võtma neid põhimõtteid ja õigusi arvesse seadusandlikes algatustes ja tehnoloogia arendamise alastes jõupingutustes;
34. **integreerima** digivõimestamine kõikidesse asjakohastesse ELi poliitikavaldkondadesse, kuna digioskused on tänapäeval valdkondadeülesed ja seega hädavajalikud meie arenguks digiühiskonnas, ning **tugevdama** võrdsuse ja põhiõiguste süvalaiendamist kõigis asjakohastes ELi poliitikavaldkondades, millel on digikomponent, kuna interneti- ja digimaailm on tänapäeva ühiskonnas üks peamisi põhiõiguste teostamise võimalusi;
35. **tagama** uue lastele parema interneti loomise Euroopa strateegia (BIK+) rakendamise, et parandada eakohaseid digiteenuseid ning tagada, et kõik lapsed on internetis kaitstud, võimestatud ja austatud, võttes arvesse Euroopa Liidu lapse õiguste strateegiat, eelkõige selle 5. osa;
36. **toetama** algatusi, mille eesmärk on edendada digiteadlikkuse ja -oskuste arendamist, selliste rahastamisprogrammide kaudu nagu ESF+, taaste- ja vastupidavusrahastu, programm „Digitaalne Euroopa“, kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programm, õigusprogramm, Euroopa ühendamise rahastu ja programm „Erasmus+“;
37. **suurendama teadlikkust ja levitama teavet** kõnealuses valdkonnas tehtud liidu algatustest, nagu Euroopa digioskuste ja töökohtade platvorm, kus pakutakse teavet ja vahendeid digioskuste ning koolitus- ja rahastamisvõimaluste kohta.